

Povídky malostranské

Autorem Povídek malostranských je český básník, prozaik, novinář a dramatik Jan Neruda. Toto dílo bylo poprvé vydáno roku 1878 (jednotlivé povídky vycházely již dříve v některých časopisech samostatně). Mně se do rukou dostalo digitální vydání od Městské knihovny v Praze z roku 2020, které se obsahem shoduje s vydáním Povídek malostranských z roku 1954 od Mladé fronty.

Povídky malostranské jsou, jak již název napovídá, souborem, konkrétně třinácti, povídek – jedná se tedy o epické dílo. Text je psán prozaicky. Autorem použitý jazyk je spisovný a velmi květnatý. Neruda také hojně využívá přímou řeč. Během četby si čtenář povšimne mnoha archaismů, přechodníků a dnes již neobvyklého slovosledu. Častá je také inverze a oxymórony. Zajímavými, pro němčináře obzvlášť, jsou germanismy a občasné německé fráze, kterých v knize není málo. Autor má tendenci vše, především prostředí, detailně popisovat. Na díle také zaujme, že prostředí autorem pečlivě popisované je historicko-geograficky poměrně věrným obrazem tehdejší Malé Strany. Velmi důvěrně je vylíčena i podoba měšťanského života v Praze 19. století. Konkrétním děním a náměty se jednotlivé povídky pochopitelně liší, všechny však sdílí zasazení do každodenního života na Malé Straně Nerudova dětství, které v této lokalitě strávil. Vzpomínky na ně autorovi posloužilo jako primární zdroj inspirace. Ve většině povídek se objevuje buď láska, smrt, nebo oboje – s těmi se autor v mládí musel často setkávat.

Jan Neruda se narodil roku 1834 do maloměšťanské rodiny z Malé Strany. Od svých sedmi let chodil do školy. Pět let navštěvoval Malostranské gymnázium, odmaturoval ale na Akademickém gymnáziu. Tři semestry studoval na právnické a filozofické fakultě, závěrečnou zkoušku však nikdy nesložil. Namísto toho nastoupil do zaměstnání. Zprvu jako učitel vyučoval češtinu a němčinu, o nedlouho později se však přemístil k žurnalistice – nejbližší je spojován s Národními listy, pro které až do smrti psal. Mimo jiné i v těchto novinách jednotlivé Malostranské povídky vycházely, než byly knižně vydány pohromadě jako svazek. Jan Neruda se ve své době proslavil především svými fejetony, kterých údajně napsal více než 2000. Zajímavostí je, že podnikl mnoho cest např. do Německa, Francie, Itálie či Egypta, což v tehdejší době rozhodně nebylo pravidlem. Neruda se proslavil i svou básnickou činností – byl jedním z nejvýznamnějších májovců. Mezi jeho nejslavnější básnické sbírky patří např. Hřbitovní kvítí, Písně kosmické nebo Balady a romance. Jistou, alespoň z dnešního pohledu, skvrnou na Nerudově památce jsou jeho antisemitské názory, které prosakují i do některých pasáží v tomto díle. Mezi Nerudova další prozaická díla patří např. soubor povídek Arabesky nebo román Trhání. Povídky malostranské jsou však z veškeré jeho práce dodnes nejvíce vydávanými a hádám, že jsou i nejznámějšími.

To je vzduch! Prométheova hlína voněla prý lidským masem, tady ti lidé zavánějí hlínou, ale ne mastnou.

Strašní lidé! Jsou asi tam, kde jsem byl co malý hošík, když jsem ještě špačka tlouk a německé myši za nožičky tahal. Tenkrát jsem četl německy psaného Robinsona; „Insel“, myslel jsem, že je totéž co „Insicht“, a přece se mně to líbilo. Ti lidé zde mají podobně světlý názor o celém světě a svět se jim přece líbí. Myšlenky považují za státní monopol jako sůl a tabák. To jsem si dal s trojanským koněm; zevnitř dřevo, uvnitř dřevo, tluč do toho, jak chceš, nic než dřevo!

Včera jsem jim řek, že pařížské dámy nosí péra z brazilských opic, především jsem jim řek, že arcibiskupský slavnostní kočár je stavěn podle ekypáže svatého Eliáše, zítra ustřihnu Azorovi kus chlupů z ocasu a řeknu jim, že jsou to ty vlasy, které sobě trhala Isis, když umřel Osiris.

46, Týden v tichém domě

Tento úryvek jsem si vybral, protože dobře vystihuje významnou část díla především po jazykové stránce. Asi první, čeho si čtenář povšimne, je inverze (např. *“hlína voněla prý”*), kterou autor využívá opravdu rád, čímž dodává textu na vznešenosti. Výraznými prvky jsou také archaismy: hošík, německá myš (potkan), ekypáž.... Těch nalezneme v díle opravdu mnoho. Naštěstí je mé vydání obohaceno o vysvětlivky, které mnohé čtenáři 21. století neznámé výrazy objasní. Zajímavým je i dnes netypické skloňování přídavných jmen názvů států a míst: trojanský místo trojského koně nebo brazilské místo brazilských opic. Na tomto úryvku je také dobře vidět Nerudova obliba v používání přímé řeči.

Domnívám se že vzhledem k faktu, že Povídky malostranské nejsou celistvým dílem, ale sbírkou samostatných povídek, nemůže být toto dílo jako celek hodnoceno. Celá kniha je rozhodně zajímavou už jen pro autorem použitý jazyk a jeho historický význam. Např. u povídky *“Jak to přišlo, že dne 20. srpna roku 1849 Rakousko nebylo rozbořeno”* mi přišla kombinace vyjadřovacích prostředků skutečně na úrovni a popis za vlasy přitažených klukovin velmi zajímavou – tuto povídku musím doporučit každému. Jiné povídky, např. *“Týden v tichém domě”*, byly na můj vkus přespříliš zdoluhavými a svou tematikou, popisem každodenních drbů a spletených romantických vztahů mnoha postav, mně bohužel příliš nenadchly. I přesto však musím toto dílo všem, kteří se chtějí nabažít atmosféry Prahy 40. let 19. století, doporučit, i když některé povídky radím jen letmo pročíst.

Zdroje informací:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Jan_Neruda

<https://www.spisovatele.cz/jan-neruda>

https://cs.wikipedia.org/wiki/Pov%C3%ADky_malostransk%C3%A9